

Голас Радзімы

№ 7 (1422)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-шы

БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»

27 СТУДЗЕНЯ 1976 ГОДА
У МІНСКУ АДБЫЛАСЯ
УСТАНОУЧАЯ КАНФЕРЭН-
ЦЫЯ БЕЛАРУСКАГА ТАВА-
РЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ
СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКА-
МІ ЗА РУБЯЖОМ (БЕЛАРУ-
СКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІ-
МА»). З ДАКЛАДАМ ВЫ-
СТУПІЎ СТАРШЫНЯ АРГА-
НІЗАЦЫЙНАЙ КАМІСІІ, НА-
РОДНЫ АРТЫСТ СССР
Р. ШЫРМА.

НА КАНФЕРЭНЦЫІ ПРЫ-
НЯТЫ СТАТУТ, ВЫБРАНЫ
САВЕТ БЕЛАРУСКАГА ТА-
ВАРЫСТВА «РАДЗІМА», РЭ-
ВІЗІЙНАЯ КАМІСІЯ.

СТАРШЫНЕЙ ПРЭЗІДЫУ-
МА САВЕТА ВЫБРАНЫ НА-
РОДНЫ АРТЫСТ СССР
Р. ШЫРМА.

пускала газету «Голас Радзімы», у якой расказвалася пра поспехі і здабыткі Савецкай Беларусі.

У апошнія гады, дзякуючы паспяховаму ажыццяўленню Праграмы міру, абвешчанай XXIV з'ездам КПСС, удалося ачысціць гарызонт планеты ад навальнічных хмар, якія пагражалі новай сусветнай вайной. Ясна вызначыўся паварот ад небяспечнай напружанасці і «халоднай вайны» да разрадкі і зацвярджэння прынцыпаў мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам. Агульнаеўрапейская нарада па бяспецы і супрацоўніцтву ў Хельсінкі з'явілася важным этапам на шляху замацавання і развіцця гэтага працэсу.

Змены да лепшага ў міжнароднай палітыцы, расшырэнне кантактаў паміж нашай краінай і ЗША, Канадай, Англіяй, Францыяй, ФРГ і іншымі капіталістычнымі дзяржавамі аказалі станоўчы ўплыў і на шырокія слаі беларускай эміграцыі. Нашы суайчыннікі за мяжой актыўна падтрымліваюць палітыку мірнага суіснавання і плённага дзелавога супрацоўніцтва. Узрасце іх цікавасць да Краіны Саветаў — зямлі, дзе яны нарадзіліся, сярод патрыятычнай эміграцыі паглыбляецца патрэбнасць у больш трывалых духоўных сувязях з Бацькаўшчынай.

У гэтых умовах наспела неабходнасць рэарганізаваць Беларускае таварыства па куль-

турных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом, наблізіць яго дзейнасць да запатрабаванняў землякоў. З такімі думкамі і сабраліся на ўстаноўчую канферэнцыю яе ўдзельнікі. Канферэнцыя палічыла неабходным пераўтварыць Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом у Беларускае таварыства «Радзіма», якое б дзейнічала як шырокая грамадская рэспубліканская арганізацыя.

На канферэнцыі прысутнічалі відныя грамадскія дзеячы, пісьменнікі, кампазітары, артысты, прадстаўнікі прамысловых прадпрыемстваў, калгасаў, госці з Масквы, Украіны, Літвы, Латвіі. З дакладам выступіў народны артыст СССР, старшыня Саюза кампазітараў БССР Рыгор Шырма.

Поспехі ў рэалізацыі Праграмы міру, сказаў дакладчык, стварылі спрыяльныя ўмовы для патрыятычнай работы з нашымі суайчыннікамі, якія жыўць за рубяжом. Сваёй першаступеннай задачай мы лічым растлумачэнне ўнутранай і знешняй палітыкі Савецкай дзяржавы, мэтанакіраванай дзейнасці партыі па аздаруленню міжнароднай абстаноўкі і ўмацаванню міру, паказ дасягненняў Савецкага народа ў розных галінах матэрыяльнага і духоўнага жыцця, у развіцці эканомікі, навукі і культуры.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

НА ЗДЫМКАХ: прэзідыум устаноўчай канферэнцыі Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом; у зале канферэнцыі; выступае старшыня аргкамісіі Беларускага таварыства «Радзіма» народны артыст СССР Рыгор Шырма; удзельнікі канферэнцыі знаёмяцца з выданнямі Таварыства.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

СЛУЖБА ЧЫСЦІНІ

Апранушы белы халат, я падрыхтаваўся да сустрэчы з загадкавым светам гарадской санітарна-эпідэміялагічнай станцыі. Дзверы першага кабінета расчыніліся і... я апынуўся перад велізарным кракадзілам. Праўда, выгляд у яго быў зусім не злосны, як, між іншым, і ва ўсіх астатніх звяроў, што радамі стаялі, сядзелі і ляжалі ў пакоі на паліцах прасторных шафаў. Дзіцячыя цацкі ў гэтым кабінэце чакалі гігіенічнай ацэнкі.

Трапіць ім адсюль на прылавак магазіна не так проста. Урачы-гігіеністы паказалі мне гуся, якому «падрэзалі крылы», каб зняць вострыя канцы, рознакаляровыя поліэтыленавыя кубкі, забракаваныя з-за таксічнасці фарбавальнікаў... Ды і кракадзіл, які першы сустрэў мяне, не пазбег сумнага лёсу — у яго на мордзе дрэнна трымаецца фарба, таму выпуск цацкі не быў дазволены...

У той дзень мне ўдалося паглядзець шмат прадметаў, якіх больш нідзе не пабачыш: мелітавы посуд, што, як высветлілася, выдзяляе фармальдэгід, керамічныя кубкі, у глазуры якіх знайшлі лішак свінца, аблічаваную плітку, што выдзяляе стырол.

На гэтых паліцах іх жыццё закончылася, па сутнасці справы, не пачаўшыся. Бо ніводзін бытавы прамысловы выраб не можа быць выпушчаны ў свет без візы гігіеніста.

Але гігіенічная ацэнка прадукцыі—гэта, зразумела, толькі малая частка клопатаў шацісот супрацоўнікаў Мінскай станцыі. Спецыялістаў санэпідслужбы цікавіць аб мінчаных усё: як кажуць, чым мы дыхам, што мы чым, што мы ядзім і п'ём.

Галоўны санітарны ўрач Мінска Аляксандр Кандрусёў паказвае мне доўгі рад бутляў, якія выстраіліся ўздоўж сцен адной з лабараторый:

— Пітной вадой мінчане могуць быць задаволены. Фізічныя яе ўласцівасці бяспрэчны. Аб хімічных магу сказаць адно — вада вельмі смачная. Ну, а што датычыць бактэрыялагічнай ацэнкі, то яна ў мінскай вады вышэй усякіх пахвал — мікраарганізмаў у ёй значна менш, чым дапускаюць самыя строгія стандарты. Высокую якасць вады прыходзіцца пастаянна падтрымліваць. Нядаўна пачала працаваць станцыя абезжалезвання, таму што з некалькіх артэзіянскіх свідравін пайшла «іржавая» вада. Будзем станцыю фтарыравання — мікраскапічныя дабаўкі фтору папярэджваюць некаторыя захворванні зубоў...

Гэта аб тым, што мы п'ём. А чым мы дыхам?

Мінск, як і любы іншы буйны горад, закрунула «праблема стагоддзя» — забруджванне паветра. Зразумела, ні аб якім змогу не можа быць і гаворкі, але ўрачы-гігіеністы зусім справядліва лічаць, што ў горада, як і ў чалавека, хваробу лягчэй папярэдыць, чым лячыць. Некалькі вуліц-дублёраў разгрузілі дзелавы і гандлёвы цэнтр горада ад аўтамабіляў. Па патрабаванню санэпідслужбы ў бліжэйшы

час закрываюцца абодва мінскія асфальта-бетонныя заводы, якія апынуліся ў сувязі з буйным будаўніцтвам ў гарадской мяжы. Урачы-гігіеністы наклалі вета на вытворчую тэхналогію завода ацяпляльнага абсталявання, які забруджваў атмасферу газамі ліцейных цэхаў. Цяпер замест ліцця на заводзе ўкараняецца штампоўка. Вядома, такая замена патрабуе сядліных матэрыяльных затрат, але справа, як лічаць санітарныя ўрачы, таго варта.

Яшчэ адна гарадская праблема — шум. Супрацоўнікі санэпідстанцыі жартуюць, што калі б год назад урач-гігіеніст назваў дырэктару мэблявай фабрыкі суму, якую адміністрацыі давядзецца ўкласці ў барацьбу з шумам, дырэктар не пачуў бы яго — вельмі ўжо гулі цэхі фабрыкі. Аднак патрабаванне санэпідстанцыі аказалася ўсё ж дастаткова «гучным», і 120 тысяч рублёў, адпушчаных фабрыкай на барацьбу з вытворчымі шумамі, забяспечылі жыхарам навакольных вуліц спакойны сон.

Значныя выдаткі на забеспячэнне цішыні не палюхаюць супрацоўнікаў вібраакустычнай лабараторыі, бо размова ідзе аб здароўі людзей, на ахову якога наша дзяржава ніколі не шкадуе сродкаў.

Права на асоба строга санцыі — аж да неадкладнага спынення работы — санэпідслужба горада мае ў адносінах да прадпрыемстваў харчовай прамысловасці, гандлю і грамадскага харчавання. Эфектыўнасць такога кантролю несумненна. Так, напрыклад, за ўвесь мінулы летні сезон — дарэчы, найбольш гарачы і сухі за многія гады — у Мінску не было ніводнага выпадку атручвання недабраякаснымі прадуктамі па віне прадпрыемстваў. І вядома ж, галоўны эффект у барацьбе з харчовымі атручваннямі, як і ў барацьбе са страўнікава-кішчэчнымі захворваннямі, даюць прафілактычныя мерапрыемствы, захаванне ідэальнай чысціні, стараннае мыццё абсталявання, кантроль за рэалізацыяй прадуктаў...

Каб ацаніць маштабы прафілактычнай работы, праводзімай гарадской санэпідстанцыяй, дастаткова назваць адну лічбу: у пошуках магчымых бацыланосбітаў толькі за мінулы год мінскія эпідэміялагі правялі каля мільёна аналізаў!

«Праз такую сетку цяжка прарвацца нават мікробу...» — падумаў я, здымаючы выданы мне беласнежны халат.

...Раніцай наступнага дня, як звычайна, застухаў тэлефон у прыёмнай галоўнага дзяржаўнага санітарнага ўрача горада. Па лініі адзінай аўтаматызаванай сістэмы кіравання санітарна-эпідэміялагічнай службы Беларусі пайшло загадзіраванае паведамленне. Сэнс доўгі радой лічбаў быў прасты: санітарна-эпідэміялагічнае становішча ў горадзе нармальнае.

Павел БАРЫСАЎ.

У новы чатырохпавярховы будынак перасялілася 20-я Мінская паліклініка. Усе 120 кабінетаў аснашчаны навішымі медыцынскімі прыборамі і апаратурай. У кабінэце оксігенабаратэрапіі, напрыклад, устаноўлены дзве баракамеры для лячэння сасудзістых захворванняў ног. Створаны кабінеты флюараграфіі, функцыянальнай дыягностыкі, інгаляторыі, гразе- і водалячэбніца.

НА ЗДЫМКАХ: агульны выгляд новага будынка 20-й гарадской паліклінікі; у кабінэце оксігенабаратэрапіі. Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

СЕЛЬСКІЯ ДАРОГІ

Вёска Глушкавічы, якая згубілася сярод балот і лясоў Палесся, з завяршэннем пракладкі 55-кіламетровай аўтамабільнай дарогі атрымала прамы і зручны шлях да раённага цэнтра Лельчыцы. Цяпер з самага аддаленага населішча ў любую пару года ў райцэнтр можна даехаць прыкладна за гадзіну. Раней даводзілася дабірацца кружнай дарогай, нярэдка па гацях, непраходных у паводкі і дажджы.

Такіх вёсак, як Глушкавічы, што атрымалі ў дзевятай пяцігодцы зручныя шляхі зносін, у нашай рэспубліцы сотні. З завяршэннем сялення хутароў, стварэння перспектыўных цэнтральных сядзіб калгасаў і саўгасаў, пасёлкаў у рэспубліцы разгарнулася масавае будаўніцтва новых і рэканструкцыя старых дарог. Генеральная схема прадуладжвае праходны ў любое надвор'е кароткі шлях паміж населішчамі і раённымі цэнтрамі, чыгуначнымі станцыямі, складамі мінеральных угнаенняў, аддзяленнямі «Сельгастэхнікі», базай хлебапрадуктаў.

За гады дзевятай пяцігодкі ў Беларусі выхадзі на аўтамабільныя дарогі пракладзены амаль для 2400 цэнтральных сядзіб — кожнай трэці ў рэспубліцы. Усяго за гэты час пабудавана і палепшана 7,5 тысячы кіламетраў дарог — на семсот кіламетраў больш намечанага. Скорасць руху транспарту на новых дарогах узрасла на 20 — 30 кіламетраў. Значная частка дарог пракладзена праз балоты ў басейнах рэк Прыпяці, Буга, Нёмана, Заходняй Дзвіны, дзе асушаны дзесяткі тысяч гектараў тарфянікаў.

Пракладка шляхоў праз балоты — справа нялёгкая. Вучоныя Беларусі распрацавалі спосаб будаўніцтва дарог без папярэдняй выемкі торфу, таўшчыня пласта якога нярэдка даходзіць да дзесяці і больш метраў. Звычайна на трасах машынамі капаюць нешырокія траншэі або «калодзежы», якія засыпаюць пяском. Атрымліваюцца своеасаблівыя палі, на якіх робіцца насціл з гравію.

Масавае будаўніцтва дарог запатрабавала вялікую колькасць будаўнічых матэрыялаў. На граніцы Мінскай і Гродзенскай абласцей ля вёскі Баруны, а таксама ля вёскі Скабін у Капыльскім раёне пабудаваны гравійна-сартавальныя заводы. Такі ж завод будуюцца ля вёскі Амневічы на Брэстчыне, буйны шчэбневы — у Мікашэвічах на Палессі.

Акрамя дзяржавы, значную частку сродкаў на будаўніцтва мясцовых дарог уносяць калгасы, а таксама прамысловыя прадпрыемствы, якія знаходзяцца паблізу. Штогод яны выдзяляюць на гэты мэты да ста мільёнаў рублёў. У дзевятай пяцігодцы аб'ём работ па будаўніцтву мясцовых дарог у рэспубліцы значна павялічыцца.

В. ЖАЛАБКОЎ.

з усіх куткоў рэспублікі

ТЭХНІЧНЫ ЦЭНТР ВЁСКИ

Сучасны тэхнічны цэнтр створаны ў калгасе імя Арджанікідзе Слуцкага раёна. У гэтай гаспадарцы даўно механізаваны ўсе асноўныя вытворчыя працэсы. Тут ёсць 49 трактараў, 32 аўтамабілі, 28 збожжавых, бульбаўборачных і льнокамбайнаў, шмат іншых машын. Цалкам механізаваны работы не толькі на палях, але і на фермах. Пачаў дзейнічаць комплекс, дзе ўтрымліваецца 680 кароў. З іх абслугоўваннем спраўляюцца чатыры даярыкі - аператары.

Пабудаваны нафтабаза і заправачная станцыя, рамонтная майстэрня з пастамі тэхдогляду, разгрузна-

рэгуліровачная пляцоўка, ёсць эстакада для мыцця машын. Абслугоўвае цэнтр звяно, у якім працуюць толькі тры майстры-наладчыкі. Складаны капітальны рамонт, дыягностыку машын і матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне праводзіць раённае аб'яднанне «Сельгастэхніка», дзе сканцэнтравана ўсё неабходнае абсталяванне.

Непадалёк адкрыты дом механізатара, дзе размясціліся чырвоны куток, дыспетчарская, пакой адпачынку, душавае. Тэрыторыя машынага двара абсаджана дрэвам. Будаўніцтва і аснаш-

чэнне тэхнічнага цэнтра абыйшлося ў 310 тысяч рублёў. Але гэтая сума па сілах калгаса, які атрымлівае 2,6 мільёна рублёў гадовага даходу.

Новы комплекс тэхнічнага абслугоўвання не толькі значна павысіў прадукцыйнасць працы, але і аблегчыў умовы работы механізатараў.

Па праграме далейшай механізацыі сельскай гаспадаркі Беларусі падобныя комплексы намечана пабудавать у многіх калгасах рэспублікі.

Я. ГАЛКІН.

ФАБРЫКА МЯСА

На будаўніцтве гіганцкага комплексу ўжо асвоена амаль 26 мільёнаў рублёў. Уступіла ў строй дзеючых першая чарга будоўлі. Гэта 19 свінарнікаў, кацельня, гаражы, адміністрацыйны корпус, камбикормава завод, ачысныя збудаванні, падве-

дзена чыгуначная ветка. Сёлета дзяржава атрымае першыя тысячы тон свінны з новай фабрыкі мяса.

Жывёлагадоўчы комплекс у Лошніцы па адкорму свіней самы буйны ў рэспубліцы.

П. БАРОДКА.

Сто зерноуборочных комбайнов СКД-5-«Сибиряк» сходит ежесуточно с главного конвейера Красноярского комбайнового завода. Мощное ускорение сибирское комбайностроение получило после сдачи в эксплуатацию нового корпуса и цеха жаток. Это позволило уже в прошлом году увеличить производство комбайнов на три тысячи. Комбайны СКД-5-«Сибиряк» пользуются большой популярностью у советских механизаторов. Они экспортируются также во многие зарубежные страны. НА СНИМКЕ: на площадке готовой продукции Красноярского комбайнового завода.

ПОСТУПЬ ИНДУСТРИАЛЬНОЙ СИБИРИ

В десятой пятилетке предусматривается дальнейшее наращивание экономического потенциала восточных районов и повышение их роли в общесоюзном промышленном производстве. Им отдано предпочтение в размещении крупных предприятий. Об этом сказано в проекте ЦК КПСС «Основные направления развития народного хозяйства СССР на 1976—1980 годы».

Таким образом, тенденция сдвига советской промышленности на восток, к новым источникам сырья и энергии, ставшая в последние годы кардинальным вопросом развития производительных сил страны, получит в десятой пятилетке дальнейшее, еще более полное выражение.

С давних пор европейские районы играли главную роль в экономическом развитии страны. Но в 30-е годы началось постепенное освоение и развитие Сибири. Большую роль в этом сыграло создание Кузнецкого угольного бассейна. В последующие пятилетия темпы освоения этого края быстро нарастали, с 1940 по 1972 год объем промышленной продукции Сибири и Дальнего Востока увеличился почти в 20 раз. Причем в отличие от прошлых лет, когда в восточных районах сооружались хотя и значительные по размерам, но единичные предприятия, сегодня здесь ведется строительство целых промышленных комплексов, особенно в составе электро- и топливно-энергетических отраслей.

Восточные районы обеспечат весь намечаемый на 1976—1980 годы прирост добычи нефти и газа, производства алюминия, более 90 процентов прироста добычи угля, примерно 80 процентов прироста производства меди, 45 процентов прироста производства целлюлозы и около 60 процентов производства картона.

К числу наиболее крупных региональных задач относятся дальнейшее освоение тюменской нефтегазовой провинции, сооружение нескольких десятков предприятий в районе строительства Саяно-Шушенской ГЭС, прокладка 3200-километровой Байкало-Амурской магистрали.

Важно подчеркнуть, что на востоке новые предприятия создаются на основе новейшей технологии, с применением специальной, приспособленной к местным условиям техники. К тому же решению этой проблемы помогает комплексный метод освоения, предусматривающий одновременное создание быстрыми темпами, по наиболее рациональной схеме целой группы взаимосвязанных предприятий. При этом достигается значительная экономия за счет полного использования продуктов переработки, сокращения транспортных коммуникаций и т. д. Причем, как и раньше, в десятой пятилетке в новых районах предусмотрено опережающее строительство жилья и культурно-бытовых учреждений, значительное расширение местной продовольственной базы, резкое улучшение снабжения населения продуктами питания и потребительскими товарами.

Может возникнуть вопрос: не приведет ли столь резкий сдвиг промышленности на восток к замедлению темпов экономического развития западных районов страны, израсходовавших значительную часть собственных природных ресурсов?

Нет, здесь по-прежнему сосредоточен основной промышленный потенциал. Однако хозяйственный рост в этих районах будет происходить главным образом путем технического перевооружения и реконструкции действующих предприятий при ограничении строительства новых и расширении имеющихся энерго- и водоемких производств.

В десятой пятилетке предусматривается дальнейший подъем экономики союзных республик. Так, например, в 1976 году из союзного бюджета Казахской ССР выделено 191,4 миллиона рублей. В Казахстане формируется несколько особо крупных производственных комплексов по добыче угля, нефти, черных и цветных металлов. В Туркмении дальнейшее развитие получает добыча и переработка нефти и природного газа.

Народное хозяйство нашей страны развивается на основе углубления специализации его отдельных регионов, наиболее полного использования их природных, трудовых и других ресурсов.

Николай ХИТАЙЛЕНКО,
комментатор АПН.

БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

Таварыствы, саюзы, клубы, бібліятэкі і сотні асобных грамадзян з ліку нашых суайчыннікаў атрымліваюць выдаваемыя ў Беларусі газеты і часопісы. Перыядычна выпускаюцца брашуры для замежных суайчыннікаў, ім накіроўваецца вялікая колькасць мастацкай літаратуры, грамплацінак, альбомаў і сувеніраў. Кожны год з-за рубяжа ў саставе турысц-

юць дастойны адпор паклёпнікам. Наш абавязак — дапамагчы суайчыннікам, узброіўшы іх канкрэтным веданнем усіх бакоў савецкага ладу жыцця, фактамі, якія, як вядома, з'яўляюцца лепшым аргументам у любой спрэчцы. Нашы поспехі ў будаўніцтве самага справядлівага грамадства свабодных і роўных людзей такія грандыёзныя і відавочныя, што здольны зарадзіць у душах многіх пачуццё павагі і дружбы да першай краіны сацыялізму.

Адказы сакратар Рэспубліканскага камітэта абароны міру Т. ХАПАЛЮК уручыла Р. ШЫРМЕ на канферэнцыі Ганаровую грамату Беларускага рэспубліканскага камітэта абароны міру, якую ён узнагароджаны за актыўную дзейнасць у абарону міру.

кіх груп і па прыватных візах да нас у рэспубліку прыязджаюць сотні землякоў. Госці знаёмяцца з жыццём савецкіх людзей, бачаць нашы поспехі ў развіцці эканомікі, культуры і навукі рэспублікі. Вярнуўшыся дадому, многія выступаюць на мітынгах і сходах, у арганізацыях і клубах, дзеляцца ўражаннямі аб Савецкім Саюзе. Такія мерапрыемствы прыцягваюць не толькі эмігрантаў. Вялікую цікавасць да іх праяўляюць і мясцовае насельніцтва тых краін, дзе жывуць беларусы.

Узмацняецца цікавасць да жыцця ў СССР і з боку эмігранцкай моладзі, якая імкнецца пабываць на Радзіме бацькоў і больш даведацца аб ёй.

Перыяд разрадкі міжнароднай напружанасці характарызуецца, як вядома, не затуханнем, а абстрактным ідэалагічнай барацьбы, падкрэсліў дакладчык. Са змяненнем абстаноўкі на сусветнай арэне на карысць сацыялізму, калі зусім відавочнай стала бесперспектыўнасць спроб ваеннага, эканамічнага і палітычнага ціску на СССР і сацыялістычную садружнасць, асабліваю вастрыню набывае барацьба ў галіне ідэалогіі. Буржуазная прапаганда не аслабляе злоснага паклёпу і ўсялякіх выдумак супраць нашай краіны. Прагрэсіўныя арганізацыі суайчыннікаў да-

Беларускае таварыства «Радзіма» будзе яшчэ шырэй развіваць кантакты як з прагрэсіўнымі арганізацыямі землякоў, іх арганізацыямі друку, так і з асобнымі эмігрантамі, аказваюць падтрымку суайчыннікам у стварэнні клубаў, культурна-асветных асацыяцый, грамадскіх і хатніх бібліятэчак, школ па вывучэнню рускай і беларускай моў, гурткоў мастацкай самадзейнасці.

У заключэнне дакладчык сказаў: «Справа, якой заклікана служыць таварыства «Радзіма», — высакародная і гуманная. Таварыства дапаможа сотням тысяч суайчыннікаў, воляю лёсу адарваных ад Радзімы, падтрымліваць духоўную сувязь з зямлёй сваіх бацькоў, даведацца аб дасягненнях савецкага народа, аб каласальных сацыяльных пераўтварэннях у нашай краіне. Гэта добрая і высокачалавечая місія».

Удзельнікі канферэнцыі гораха падтрымалі ідэю стварэння Беларускага таварыства «Радзіма» і выказалі ўпэўненасць, што яно яшчэ больш умацуе сувязь з суайчыннікамі, дапаможа ім яшчэ глыбей адчуць сваю прыналежнасць да той зямлі, на якой яны нарадзіліся, дасць ім прайздзіваю,

аб'ектыўную інфармацыю аб Савецкай краіне.

Канферэнцыя аднадушна прыняла пастанову, у якой гаворыцца, што Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом пераўтвараецца ў Беларускае таварыства «Радзіма». Друкаваным органам Таварыства з'яўляецца выдаваемая на беларускай мове што тыднёвая газета «Голас Радзімы».

Важнейшымі задачамі Беларускага таварыства «Радзіма» канферэнцыя лічыць далейшае расшырэнне кантактаў і культурных сувязей з суайчыннікамі за рубяжом з мэтай захавання і ўмацавання міру, інтарэсах дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі. Дзейнасць Таварыства павінна ўлічваць і задавальняць духоўныя запатрабаванні землякоў за рубяжом, дапамагчы ім лепш пазнаць і зразумець вялікія дасягненні савецкага народа, дасягненні савецкай Беларусі, дапамагчы захаванню сувязі з Радзімай, шырока інфармаваць замежных суайчыннікаў аб жыцці і працы савецкага народа, актыўна садзейнічаць далейшаму развіццю і ўмацаванню дружбы, узамараўлення і давер'я з працоўнымі капіталістычных краін. Важнае месца ў рабоце Беларускага таварыства павінны заняць газета «Голас Радзімы» і радыёстанцыя «Савецкая Беларусь».

Канферэнцыя зацвердзіла Статут Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (Беларускага таварыства «Радзіма»), у якім названы асноўныя задачы гэтай грамадскай арганізацыі. Беларускае таварыства «Радзіма» складаецца з калектыўных членаў — рэспубліканскіх грамадскіх арганізацый і ўстаноў, а таксама творчых саюзаў і аб'яднанняў разам з тым Беларускае таварыства «Радзіма» з'яўляецца членам Савецкага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

Органамі Беларускага таварыства «Радзіма» з'яўляюцца Рэспубліканская канферэнцыя Таварыства, Савет Таварыства, Прэзідыум Савета Таварыства, рэвізійная камісія. Рэспубліканская канферэнцыя з'яўляецца вышэйшым органам Беларускага таварыства «Радзіма», склікаецца раз у пяць гадоў. У перыяд паміж канферэнцыямі кіруючым органам з'яўляецца Савет Таварыства. Для бягучай работы Савет Таварыства выбірае Прэзідыум. Прэзідыум Таварыства распрацоўвае і зацвярджае штогадовыя планы сувязей Таварыства з суайчыннікамі і іх прагрэсіўнымі арганізацыямі. Сродкі Таварыства ўтвараюцца з даходаў ад выдавецкай дзейнасці, субсідый і датацый ад прафсаюзных, культурна-асветных, навуковых і іншых рэспубліканскіх грамадскіх арганізацый і ўстаноў.

У заключэнне работы канферэнцыі дэлегаты абралі Савет Беларускага таварыства «Радзіма» і рэвізійную камісію. У Савет увайшлі відныя дзеячы рэспублікі, прадстаўнікі інтэлігенцыі, рабочыя. У той жа дзень адбылося першае пасяджэнне Савета, на якім былі абраны Прэзідыум Савета. Яго старшынёю абраны народны артыст СССР, старшыня Саюза кампазітараў БССР Р. Шырма.

Устаноўчая канферэнцыя Беларускага таварыства «Радзіма» прыцягнула ўвагу грамадскасці рэспублікі. Паведамленне аб прайшоўшай канферэнцыі было перададзена па радыё і тэлебачанні, змешчана ў рэспубліканскіх газетах.

НЯЗГАСНАЯ ЛЮБОЎ ДА БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

З ВYSTУПЛЕННЯЎ УДЗЕЛЬНІКАЎ УСТАНОЎЧАЙ КАНФЕРЭНЦЫІ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»

Георгій ГАРШКОЎ,

першы намеснік старшыні Таварыства «Родина»

У Таварыства «Радзіма» — адказная роля: несці праўду аб нашай краіне ва ўсе куткі зямнога шара. У людзей старэйшага пакалення яно будзе падтрымліваць упэўненасць, што яны не адрываюцца, што Радзіма-маці памятае пра іх. Маладым яно будзе даваць праўдзівую інфармацыю аб Савецкім Саюзе — першай у свеце сацыялістычнай дзяржаве. Таварыства будзе падтрымліваць і ўмацоўваць сувязі з прагрэсіўнымі арганізацыямі эмігрантаў, дапамагаць ім у вывучэнні рускай мовы. Мы будзем працаваць з імі ў духу салідарнасці.

Анатоль СТУК,

загадчык Беларускага аддзялення Агенцтва друку Навіны

Дзякуючы ажыццяўленню Праграмы міру ў свеце наступіла пацяпленне, разрадка напружанасці. Гэтаму спрыяла і нарада ў Хельсінкі, на якой былі прыняты надзвычайныя важныя дакументы, што датычылі спынення гонкі ўзбраенняў. Але існуюць рэакцыйныя сілы, якія імкнуцца падавіць дух Хельсінкі. У іх распараджэнні радыёстанцыі, на якіх яны выкарыстоўваюць адшчапенцаў, у тым ліку і з беларусаў, каб парушыць раўнавагу ў свеце. Таварыства «Радзіма» вынікае з патрабаванняў часу. За межамі Бацькаўшчыны жывуць сумленныя беларусы, якім патрэбна праўда, дакладная інфармацыя аб усім, што адбываецца ў Беларусі, якіх цікавяць здабыткі культуры і мастацтва іх народа. Не даць буржуазнай прапагандзе магчымасці затлуміць ім розум, данесці праўду аб нашай краіне — прамы абавязак новага Таварыства.

Тамара ХАПАЛЮК,

адказны сакратар Беларускага рэспубліканскага камітэта абароны міру

Мне не раз даводзілася сустракацца з беларусамі, якія прыязджалі да сваякоў з-за мяжы. Былі гэта сумленныя людзі, якіх цікавіла кожная з'ява нашага жыцця, нашы калгасы, заводы, піянерскія лагеры і дзіцячыя сады. Беларускае таварыства «Радзіма» будзе наладжваць сустрэчы з гасцямі з замежных краін, знаёміць іх з нашай рэспублікай.

АНТОНІЙ,

мітрапаліт Мінскі і Беларускі

Радзіма — гэта месца, дзе чалавек нарадзіўся. Радзіма — маці, але ёсць і бацька — патрыятызм. Там, дзе жывуць за мяжой землякі, ёсць таварыствы. Для людзей, што іх наведваюць, крыніца святла — іх Бацькаўшчына. Нашы свяшчэннікі працавалі і працуюць у многіх замежных краінах. Напрыклад, у царкоўна-прыходскай школе ў Францыі, дзе вучацца дзеці эмігрантаў. Мы вьязем з сабой кнігі, пласцінкі, кінафільмы. Моладзь з-за рубяжа прыязджае да нас, знаёміцца з нашай, савецкай, моладзю. Царква падтрымлівае стварэнне Беларускага таварыства «Радзіма», таму што яна заўсёды падтрымлівае ўсе добрыя справы Савецкага ўрада.

Аляксандр ЛЯОНИК,

рээмігрант

Слова Радзіма — святое, але адчуць гэта па-сапраўднаму змога толькі той, хто доўгія гады быў адарваны ад роднай зямлі, жыў сярод чужых людзей, чуў незнаёмую мову. Мая малодасць прайшла ў Аргенціне, таму я вельмі добра ведаю, як патрэбна тым, хто жыве ўдалечыні ад Радзімы, падтрымка. Мы і ў Аргенціне не сядзелі склаўшы рукі, арганізоўвалі таварыствы, змагаліся за свае правы, дапамагалі сіротам другой сусветнай вайны.

І цяпер землякі за мяжой з прагай ловяць кожнае слова пра тую краіну, дзе нарадзіліся, якая з кожным годам робіцца ўсё больш моцнай і магутнай.

Макар ПАСЛЯДОВІЧ,

пісьменнік

Слова Радзіма — вельмі глыбокае, усеабдымнае і хвалюючае. Многія беларусы страцілі Радзіму. Я памятаю час, калі адразу пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі тысячы беларусаў вярталіся ў свае вёскі. У нас у Пухавіцкім раёне рээмігранты стварылі камуну «Звязда». Тых, хто ехаў да нас, палохалі голадам і нястачай, але яны ўсё роўна ехалі, таму што не маглі жыць без Радзімы. Але ж многія і засталіся, розныя абставіны бываюць у людзей. І ўсё ж у тых, хто застаўся, жыве нязгасная любоў да Бацькаўшчыны.

Беларусь за гады Савецкай улады ператварылася ў індустрыяльную дзяржаву. Мы павінны нашым землякам расказаць усю праўду аб Савецкім Саюзе. Слова «Радзіма», якім названа новае Таварыства, трымае і светлае, правільна абранае.

за мяжой і дома

ДЭЛЕГАЦЫЯ НРБ У МІНСКУ

У Мінску знаходзілася дэлегацыя спецыялістаў у галіне вылічальнай тэхнікі Народнай Рэспублікі Балгарыі на чале з міністрам электронікі і электратэхнікі, членам ЦК Балгарскай камуністычнай партыі Іарданам Младзенавым.

Балгарскія сябры наведалі Мінскае вытворчае аб'яднанне вылічальнай тэхнікі. Яны пабывалі ў цэхах галаўнога прадпрыемства аб'яднання — завода імя С. Арджанікідзе і ў лабараторыях Навукова-даследчага інстытута электронных вылічальных машын. Члены дэлегацыі мелі гутаркі з работнікамі і спецыялістамі завода і інстытута, якія азнаёмілі іх з вытворчасцю машын ЕС-1022.

Дэлегацыю балгарскіх спецыялістаў прыняў намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР І. Глазкоў. Адбылася сяброўская гутарка, у якой прыняў удзел загадчык аддзела ЦК КПБ В. Крыцкі.

ГОСЦЯ З ДАНІІ

Мінск наведала адказны сакратар таварыства «Данія—СССР» Ула Лунгбек.

Госця з Даніі сустрэлася са старшынёй прэзідыума праўлення Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі В. Смірновым, актывістамі таварыства. Адбыўся абмен думкамі аб магчымасцях далейшага расшырэння культурных сувязей паміж беларускай і дацкай грамадскасцю.

РАЯЦА ПРАПАГАНДЫСТЫ

У Мінск 9 лютага прыбыла група кіруючых ідэалагічных работнікаў Балгарскай кампартыі, якія займаюцца на курсах у Вышэйшай партыйнай школе пры ЦК КПСС. Групу ўзначальвае намеснік загадчыка аддзела прапаганды і агітацыі ЦК БКП Дзімітр Дзімітраў.

У той жа дзень балгарскія сяброў прыняў сакратар ЦК Кампартыі Беларусі А. Кузьмін.

У гутарцы ўдзельнічалі загадчыкі аддзелаў ЦК КПБ А. Караткевіч, С. Паўлаў, А. Петрашкевіч, сакратар Мінскага абкома КПБ Р. Платонаў, сакратар Мінскага гаркома КПБ Т. Дзімітрыева.

Балгарскія госці мелі гутаркі ў аддзелах прапаганды і агітацыі, культуры, навукі і навучальных устаноў ЦК КПБ.

АДКРЫЛАСЯ АМЕРЫКАНСКАЯ ВЫСТАЎКА

11 лютага ў мінскім Палацы спорту адбылося афіцыйнае адкрыццё выстаўкі «Тэхніка ў амерыканскім доме». Яна асвятляе пытанні індустрыялізацыі жыллёвага будаўніцтва, планавання жылля, выкарыстання новых матэрыялаў.

На адкрыцці выстаўкі выступілі сенатар ЗША Э. Брук, які прыбыў у Мінск, намеснік старшыні выканкома Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных М. Жукоўскі і іншыя.

Сенатар ЗША Э. Брук, які прыбыў у Мінск для ўдзелу ў адкрыцці выстаўкі «Тэхніка ў амерыканскім доме», нанёс 11 лютага візіт Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. Сурганаву.

З выпадку адкрыцця выстаўкі яе дырэктар Ф. Урсіна наладзіў прыём.

Міністр замежных спраў БССР А. Гурыновіч даў сьнеданне ў гонар сенатара.

У той жа дзень Э. Брук і суправаджаючыя яго асобы наведалі Беларускае дзяржаўнае музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Вечарам таго ж дня сенатар Э. Брук адбыў з Мінска ў Ленінград.

на зямлі бацькоў

ДА СВАЯКОЎ У МАРЦІНАВІЧЫ

Гэты стрыманы сівы чалавек прыехаў да сваякоў з Англіі. За доўгія гады працы яму ўдалося сабраць грошы, патрэбныя для паездкі на Радзіму...

А колькі разоў ён бачыў у снах вёску Марцінавічы, дзе нарадзіўся, маленькі домік пад саламянай страхой, вясковыя вечарынікі... Ды ці магчыма забыць родныя мясціны?

І вось зноў праз многа год Франц Траццяк у вёсцы свайго дзяцінства і юнацтва. У брата Аляксандра вялікая хата, навокал сад, багатая асабістая гаспадарка. За працу ў калгасе сяляне атрымліваюць грошы і не плацяць падаткаў. Сын і дзве дачкі брата ўжо дарослыя: Генрых працуе на чыгунцы, Алена — ва ўчастковай бальніцы, Баляслава — інжынерам. Усё гэта так не падобна на даўнейшае сялянскае жыццё беларусаў.

Лёс не песьціў Франца Мацвеевіча. У час вайны ён служыў ў польскіх ваенных фарміраваннях, якія разам з саюзнікамі ўдзельнічалі ў вызваленні Еўропы ад фашызму. Многія жыхары Заходняй Беларусі апынуліся ў гэтым войску, а пасля перамогі засталіся на чужыне. Прышлося маладой сялянцы ехаць да мужа ў Англію. З тых часоў Франц Траццяк і працаваў у камунальнай гаспадарцы горада Амаршана, які знаходзіцца недалёка ад Лондана. Ёсць сыны, растуць унукі. Дзеці, як і ён, сталі рабочымі. Адукацыю даць ім не хапіла сродкаў. Наогул, жыццё працоўнага чалавека ў капіталістычных краінах не салодкае — значная частка грошай ідзе на камунальныя паслугі і квартплату, розныя падаткі.

Франц Траццяк ужо стары чалавек, але цікавіцца падзеямі ў свеце, сучаснымі праблемамі. Вось што ён расказавае:

— Англічане ўсім сэрцам адабраюць збліжэнне Англіі і Расіі — былых саюзнікаў у вайне з фашызмам і мірныя крокі свайго ўрада. Вельмі добра, што ў Хельсінкі была дасягнута дагаворанасць па практычных мерах, якія накіраваны на мірнае вырашэнне ўсіх міжнародных праблем. Простыя людзі Англіі ўспрымаюць паглыбленне міжнароднай разрадкі з вялікім задавальненнем.

В. АСПЕНКА.

Вопрос: Существуют ли правила, определяющие порядок эмиграции граждан из Советского Союза?

Ответ: Да, конечно. Это «Положение о въезде в СССР и выезде из СССР», утвержденное постановлением Совета Министров СССР от 22 сентября 1970 года за № 801. Оно опубликовано в соответствующем сборнике правительственных постановлений. Кстати, совсем недавно это положение дополнено рядом новых пунктов, предусматривающих упрощение процедуры эмиграции.

Вопрос: Какие документы и кому должен сдать гражданин, желающий эмигрировать?

Ответ: Граждане, желающие покинуть Советский Союз, сдают в местные органы внутренних дел заявления и соответствующие анкеты.

Вопрос: Существуют ли какие-либо ограничения в эмиграции граждан из СССР?

Ответ: Советское законодательство и правила выезда находятся в полном соответствии с «Международным пактом о гражданских и политических правах», принятым Генеральной Ассамблеей ООН 16 декабря 1966 года. И естественно, ограничения, которые мы иногда применяем, прямо вытекают из положений этого пакта. В нем, в частности, говорится, что право выезда человека из своей страны на постоянное жительство в другую страну может быть ограничено в случаях, связанных с охраной государственной безопасности, общественного порядка, здоровья или нравственности населения или прав и свобод других.

Вопрос: Что означает это на практике?

Ответ: На практике это означает, что в отдельных случаях мы откладываем решение вопроса до тех пор, пока близкие родственники не урегулируют свои отношения, в частности материальные. Может быть отложено решение о выезде и лицам, которые располагают сведениями, составляющими государственную тайну, а также тем, кто недавно прошел военную подготовку по наиболее важным военным специальностям.

Вопрос: И много таких лиц?

Ответ: Если, например, взять наиболее многочисленную категорию заявителей — лиц еврейской национальности, то на 1 января 1976 года отложено решение лишь 1,6 процента от общего количества этих заявителей.

Вопрос: Каков порядок вывоза имущества?

Ответ: Выезжающие могут вывезти свое личное имущество в соответствии с общими и обязательными для всех «Правилами таможенного контроля за предметами ручной клади и багажа лиц, следующих через Государственную границу СССР». Эти правила утверждены Министерством внешней торговли СССР.

Вопрос: Есть ли выездные пошлины и каков их размер?

Ответ: Выезжающие в социальные страны платят государственную пошлину за выдачу выездных документов в размере 30 рублей, в капиталистические — 300 рублей. Лица, имеющие низкие доходы или материальные затруднения, от уплаты такой пошлины могут быть освобождены.

Вопрос: Кто принимает решение о выезде?

Ответ: Решения выносятся местными органами внутренних дел. Если заявитель не согласен с принятым решением, он вправе обратиться в вы-

сходящие органы, например, в республиканские или союзные.

Вопрос: Если человек не получил разрешения на выезд, означает ли это, что он навсегда лишен возможности покинуть Советский Союз?

Ответ: Нет, не означает. По истечении определенного срока секретности, о чем я уже говорил, после урегулирования отношений между близкими родственниками вопрос о выезде пересматривается. Так, только в 1975 году более 300 человек, которым ранее было отказано в выезде, получили разрешение эмигрировать.

с иностранцами, пока не изъявляли желания выехать, хотя имеют полную возможность.

Однако, повторю, основная масса эмигрантов — лица еврейской национальности.

Вопрос: Сколько советских евреев эмигрировало в Израиль?

Ответ: С 1945 года по 31-е декабря 1975 года, т. е. за последние 30 лет, в Израиль, а до его образования — Палестину выехало из СССР 122 тысячи человек.

Вопрос: Много это или мало?

Ответ: Выехали те, кто хотел. Это примерно 5 процен-

тов евреев, то на этот вопрос ответить нетрудно. Как явствует из писем бывших советских граждан, выехавших в Израиль, в которых они просят разрешить им вернуться обратно в СССР (кстати, количество таких писем заметно возросло), главная причина их желания вернуться в СССР — это социальная несовместимость людей, выросших и живших при социализме, с условиями противоположной социально-экономической и политической системы, с условиями и образом жизни в Израиле. В первую очередь они указывают на отсутствие чувства стабильности и безопасности, отсутствие жизненно важных, привычных для бывших граждан СССР привилегий: гарантированного права на труд, бесплатной медицинской помощи, дешевых квартир, бесплатного образования и т. д.

Вопрос: Какие главные проблемы, на Ваш взгляд, существуют при решении эмиграционных вопросов?

Ответ: Эмиграция затрагивает множество человеческих судеб, и, естественно, возникает немало проблем. Остановлюсь на двух из них.

Во-первых, мы выступаем за воссоединение семей, но нередко сталкиваемся с фактами, когда желание некоторых людей выехать за границу для «воссоединения с родственниками» на деле ведет к разрушению уже существующих семей и родственных отношений: дети оставляют родителей, родители — детей, мужья разводятся с женами, и наоборот. Как быть в таких случаях? Мы, естественно, защищаем прежде всего интересы остающихся советских граждан. Нелегко найти в таких случаях верный критерий объективности и справедливости при решении столь сложных и деликатных вопросов, какими являются семейно-родственные отношения.

Во-вторых, в последнее время в адреса многих советских граждан, не помышляющих об эмиграции, поступают из Израиля «вызовы» от несуществующих родственников и вообще от неизвестных людей. Об этом нам со справедливым возмущением сообщили, например, И. З. Макаревич из Новосибирска, Валентин Габучия из Одессы, Лев Мактаз из Львова, С. М. Бирбайер из Кишинева, А. Я. Абрамов из Дербента, В. Я. Эрничек из Ленинграда и многие другие.

Судя по многочисленным печатям и подписям, оформлением таких «вызовов» занимаются солидные израильские правительственные и административные ведомства — консульский отдел МИД, органы юриспруденции и т. д. Но как же получается, что все эти «документы» оформляются на лиц, не только не находящихся в родственных связях, но даже и незнакомых друг с другом?

Так, высокогуманная идея воссоединения родственников, к реализации которой призывает Пакт ООН о правах человека и Заключительный акт Хельсинского Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, становится предметом спекуляций. Подобные действия нельзя расценивать иначе, как попытки злоупотреблять гуманным отношением Советского государства к вопросу воссоединения семей.

Беседу вел
Андрей РУХАДЗЕ.

КАК, СКОЛЬКО И КТО

ВЫЕЗЖАЕТ ИЗ СССР

На вопросы корреспондента АПН отвечает заместитель министра внутренних дел СССР Борис ШУМИЛИН.

Среди них, например, инженеры Ш. Готлер, Ф. Табачник, М. Черняк, Л. Розман, А. Басс, кандидат физико-математических наук О. Гельман и другие.

Вопрос: Отражается ли факт подачи гражданином заявления на выезд на его служебном или общественном положении?

Ответ: Как правило, не отражается. Незначительное исключение составляют заявители, работающие на оборонных предприятиях, в учреждениях, связанных с научно-секретными работами. В таких случаях эти лица по согласованию с профсоюзными организациями в соответствии с Кодексом законов о труде могут быть освобождены от работы. Им предоставляется менее ответственная работа. Однако, такие лица сами заблаговременно, до подачи заявления на выезд, чаще всего принимают меры к смене работы. У нас в стране ощущается нехватка рабочих рук и сменить работу — не проблема.

Вопрос: Кто и почему эмигрирует из Советского Союза?

Ответ: В Советском Союзе нет социальной базы для эмиграции. У нас отсутствуют безработица, бедность. Советским людям конституционно гарантированы жизненно важные социальные права. Неуклонно повышается жизненный уровень советских людей. Ленинская национальная политика обеспечивает равноправное развитие всех наций и народностей нашей страны. Неудивительно поэтому, что подавляющее большинство заявлений на выезд связано лишь с воссоединением семей. И естественно, больше всего таких заявлений поступает от лиц еврейской национальности, семьи которых в период второй мировой войны и фашистской оккупации оказались разоблаченными. Воссоединение семей — преобладающая мотивировка в заявлениях на эмиграцию.

Другая причина эмиграции — браки с иностранцами. За последние годы по этим причинам 5 500 советских граждан, т. е. те, кто пожелали, вместе со своими супругами выехали на жительство в 110 стран мира. Среди них 544 — мужчины. Примерно 2 000 советских граждан, состоявших в браке

тов от всего количества евреев в Советском Союзе. Если учесть, что за тот же период, т. е. с 1945 года, в Израиль из разных стран эмигрировало полтора миллиона евреев, то количество эмигрантов из Советского Союза представляется незначительным.

Вопрос: Каковы тенденции в еврейской эмиграции из Советского Союза — увеличивается она или уменьшается?

Ответ: Судите сами: в 1975 году эмиграция в Израиль сократилась по сравнению с 1973 годом в три раза, по сравнению с 1974 годом в два раза. За 1975 год в Израиль выехало всего 11,7 тысячи человек.

В этой связи израильские власти и международные сионистские круги пытаются разжигать страсти, обвиняя Советский Союз в «искусственном ограничении» эмиграции в Израиль. Между тем сокращение эмиграции в Израиль отнюдь не является чисто «советским феноменом». Например, эмиграция в Израиль из США, где проживают более 6 миллионов евреев, в три раза больше, чем в СССР, по сообщениям американской прессы, сократилась в 1974 году по сравнению с 1971 годом более чем в два с половиной раза, по сравнению с 1972 годом почти в два раза. Более того, сами израильские власти сообщили, например, что в 1975 году по сравнению с 1974 годом количество иммигрантов, прибывающих в Израиль, сократилось наполовину, а в 1974 году в Израиль прибыло на 42 процента меньше иммигрантов, чем в 1973 году. Поэтому нападки на Советский Союз в связи с сокращением эмиграции советских евреев в Израиль не что иное, как еще один наглядный пример злонамеренности и антисоветской тенденциозности израильских властей и сионистских кругов.

Вопрос: Чем вызвано, на Ваш взгляд, сокращение эмиграции в Израиль?

Ответ: Что касается совет-

НЕПАУТОРНЫ ШЛЯХ АКТРЫСЫ

В. ПОЛА—
75 год

Успомните славу тае «тудэма-судэма», і перад вамі адразу прадстане Агата Пустарэвіч з купалаўскай «Паўлінкі» — адно з лепшых стварэнняў актрысы Беларускага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы Веры Пола.

Вера Мікалаеўна — яскравая прадстаўніца старэйшага пакалення нашых актэраў. Лепшыя яе творы — гэта вобразы сакавітыя, выпуклыя, па-рубенсаўску паўнакроўныя, сыграныя з радасцю і поўнай аддачай. Актрыса шчодро надзяляла сваіх гераінь уласным кіпучым тэмпераментам, энергіяй; яе веданне жыцця, тонкая назіральнасць адорвалі іх дакладнымі і яскравымі дэталімі.

Яна з аднолькавай асалядай іграла і станоўчых гераінь, і адмоўных. Аматыры тэатра памятаюць яе Гарлахвацкую з «Хто смяецца апошнім» К. Крапівы, вульгарную, у наймаверным капелюшы, дорага, але безгустоўна апранутую, крыклівую, як раз да пары свайму мужу; адданую, стойкую Надзею Калеснікву, жонку камісара Брэскаўскай крэпасці (спектакль «Цытадэль славы»). За ролю Паўліны са спектакля «Пяць жаваранкі» Вера Пола была ўдасгоена Дзяржаўнай прэміі СССР.

Шмат ролей сыграла актрыса — усіх не пералічыць, але самыя яркія ўдачы чакалі яе ў спектаклях па п'есах беларускіх драматургаў, бо актрыса яна — вельмі народная, нацыянальная, умее віртуозна ўвасабляць на сцэне самабытнае беларускае характару ва ўсёй яго шматграннасці. І сёння, калі вы прыйдзеце ў тэатр імя Янкі Купалы на нестарэючую «Паўлінку», вы ўбачыце Веру Мікалаеўну. Трыццаць трыці год яна іграе Агату, усе іншыя выканаўцы змяніліся ўжо па некалькі разоў, а яна па-ранейшаму на кожным спектаклі ўваходзіць у хату Крыніцкіх...

Сваё сямідзесяціпяцігоддзе народная артыстка БССР В. Пола сустракае на сцэне роднага тэатра, якому яна аддала больш як паўстагоддзя жыцця.

СПЕКТАКЛЕМ «Узнятая цаліна» паводле рамана М. Шолахава пачай гастрольны выступленні ў Баранавічах Магілёўскай абласны тэатр драмы і камедыі, які працуе ў

Бабруйску. Паездка калектыву прысвячаецца XXV з'езду КПСС, таму галоўнае месца на афішы занялі назвы твораў на сучасную тэматыку.

Працоўныя Баранавіч пазнаёмяцца з п'есамі «Палыні» Ф. Варфаламеева, «Судовая хроніка» Я. Волчака, «Чатыры кроплі» В. Розава.

У ГОМЕЛІ адбыўся вечар, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння вядомага амерыканскага пісьменніка Джэка

Лондана. Арганізавалі яго рабочыя і служачыя вытворчага аб'яднання «Праца» і фабрыкі імя 8-га Сакавіка.

СЦЭНА акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР стала арэнай незвычайнага спорнацтва. Выканаўцы галоўнай партыі оперы Дж. Пучыні «Чыо-Чыо-сан» аспрэчваюць права ўдзельнічаць у міжнародным конкурсе «Маддам Батэрафляй», які штогод

праводзіцца ў Токію. Гэта — Рахіма Жубатурава з Алма-Аты, Кайыргуль Сартбаева з Фрунзе, Гізела Цыпола з Кіева, Лідзія Захарэнка з Масквы. Іх партнёрамі выступаюць лаўрэат міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага А. Дэдзік, заслужаныя артысты БССР Р. Асіпенка, А. Сайчанка, В. Бруй.

НА АГЛЯДЗЕ аматырскіх фільмаў работнікаў чыгуначна-

га транспарту дыплама першай ступені ўдасгоілася кінастужка «Вышыня 215». Яна створана на аматырскій кінастудый Магілёўскага дома культуры чыгуначнікаў. Аўтары фільма інжынер П. Маліноўскі, электратэхнік М. Сліўкін, лабарант Т. Воранава знаёмяць гледачоў з баявым хрысччэннем польскай дывізіі імя Тадэвуша Касцюшкі, якое адбылося паблізу сяла Теніна Горацкага раёна.

МЕСЦА Ў РАБОЧЫМ СТРАІ

ПІСЬМЕННІК ПРА ПЛАНЫ НОВАЙ ПЯЦГОДКІ ● НАТХНЕННЕ —
НА СЛУЖБУ НАРОДУ ● ПРАЦОЎНЫЯ ДАСЯГНЕННІ — КРЫНІЦА
ТВОРЧАСЦІ

З чым можна параўнаць прыгажосць новага дня, які пачынаецца ўзыходам сонца? Далёка бачыцца, лёгка дышыцца. Хочацца хутчэй уззяцца за работу і працаваць у поўную меру сіл — душэўных і фізічных... Вось такое пачуццё ўнікае, калі чытаеш і перачытваеш радкі праекта ЦК КПСС да XXV з'езда партыі. Перад тваім пагледам паўстаюць грандыёзныя перспектывы Радзімы. Паўстае — з усім тым, што ёсць, і з тым, што будзе, — уся наша краіна, кожны яе куток, і ў тым ліку — мая родная Беларусь. Велізарнасць намеранага, велічыня будучых здзяйсненняў такая, што дух захоплівае!

Я падыходжу да карты СССР і адзначаю месцы, у якіх мне ў розны час давялося пабыць. Бачу Цюменскі нафтавы край і яго жамчужыну — Саматлор, дзе сярод неабжытых прастораў пракладваюцца новыя дарогі і нафтаправоды. У Сібіры пачнецца будаўніцтва магутнага вугальнага разрэзу ў Канска-Ачынскім басейне і на гэтай базе — магутнай ДРЭС... У Казахстане будзе арашона амаль 25 мільёнаў гектараў пашы... Адуль да нас — тысячы кіламетраў. Але ўсё, што адбываецца і будзе адбывацца на прасторах велізарнай краіны, — нават не побач з намі, а ў нашым сэрцы. Мы, беларусы, радуемся новаму росквіту ўсіх краёў нашай маці — Радзімы, Краіны Саветаў. А нашы сябры і браты — сібірані, казахі, узбекі, таджыкі, літоўцы, ведаю, таксама радуюцца ўзлёту нашай рэспублікі, з такім жа захапленнем успрымаюць лічбы, якія вызначаюць рост яе прамысловасці і сельскай гаспадаркі ў новай пяцігодцы.

Асабліва хвалююць мяне, паэта, тыя радкі праекта, дзе партыя заклікае павышаць ролю сацыялістычнай культуры і мастацтва ў ідэйна-палітычным, маральным і эстэтычным выхаванні савецкіх людзей, фарміраванні іх духоўных патрэбнасцей. Гэты заклік звернуты і да пісьменнікаў, і да ўсіх атрадаў мастацкай інтэлігенцыі. Быць на вышыні запатрабаванняў сучаснасці — значыць знайсці сваё месца ў рабочым страі, быць у самай гушчы жыцця, глыбока бачыць і асэнсоўваць тыя цікавейшыя і сацыяльна значныя працэсы, якія ў ім адбываюцца. Гэта значыць — умацоўваць сувязь з людзьмі працы, павышаць патрабавальнасць да сваёй творчасці, жыць тым, што хвалюе і натхняе сучаснікаў.

Нашы творы пішуцца за сталом. Але яны пішуцца толькі тады, калі сэрца перапоўнена ўражаннямі, вынесенымі з пярэдняга краю нашага кіпучага шматграннага жыцця. Паездкі па краіне, сустрэчы з героямі заводаў і фабрык, палёў і ферм становяцца для дзеячаў літаратуры і мастацтва крыніцай новых творчых імпульсаў.

Мне ўспамінаецца семінар творчых работнікаў рэспублікі ў Докшыцкім раёне. Удзельнікі семінара — вядомыя пісьменнікі, мастакі, кампазітары — наведвалі некалькі калгасаў. Мы не маглі не здзіўляцца, глядзячы на добра апрацаваныя палі, на высокае густое жыта з важкім коласам. Нехта ўсклікнуў: «Цяжка паверыць! Я ж ведаю гэту зямлю: ці даўно тут, як нерухома маманты, густа ляжалі валуны? Многія жыхары ўжо збіраліся пакінуць гэтыя месцы...» Пасля той памятнай паездкі паэт Міхась Калачынскі стварыў зборнік вершаў «Докшыцкі каравай», які з'явіўся своеасаблівым лірычным рэпартажам аб тым, што ўсхвалявала яго сэрца. Вершы, прысвечаныя лепшым працаўнікам раёна, напісалі народны паэт БССР Пімен Панчанка, Рыгор Барадулін, Еўдакія Лось.

Давялося мне быць удзельнікам і другога семінара творчых работнікаў, які праводзіўся ў Віцебскай вобласці. Уражання былі такія яркія, што яны да гэтага часу жывуць у памяці. Бачу цудоўны палац калгаса імя Дзмітравы Талачынскага раёна, дзе адбылася сустрэча з кіраўнікамі міжкалгаснага вытворчага аб'яднання — якасна новай арганізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці. Нам расказалі, што за кароткі час гаспадаркі, якія ўвайшлі ў аб'яднанне, дасягнулі вялікіх эканамічных выгодаў — іх дала спецыялізацыя і канцэнтрацыя вытворчасці. У Оршы цікавым было знаёмства з навуковай арганізацыяй кіравання пры выкарыстанні вылічальнай тэхнікі. У калгасе «Ленінская іскра» і «Прамень сацыялізму» Задняпроўскага аб'яднання нас уразілі прамысловыя жывёлагадоўчыя комплексы, утульныя прыгожыя памяшканні для вучобы і адпачынку жывёлаводаў. Правобраз нашых будучых малочных ферм мы ўбачылі ў рэальна існуючым аўтаматызаваным комплексе калгаса імя Чырвонай Арміі Віцебскага раёна...

Куды ні зірні, на чым ні спыні свой позірк, усюды на тваіх вачах — працай народа — прарастаюць і мацнеюць парасткі будучага. І гэта бяскожна хвалюе, дае магутны зарад творчай рабоце.

Нядаўна я прачытаў новую аповець майго сабрата па пяру Алеся Асіпенкі «Канец бабінага лета». Мне здаецца, што, паказваючы працу сучасных жывёлаводаў, пісьменнік многае ўзяў з убачанага ў Віцебскай вобласці ў час семінара. Гэта яшчэ адзін добры прыклад таго, як мастак, умацоўваючы непасрэдную сувязь з жыццём свайго народа і той зямлэй, адкуль бяруць пачатак патэтычныя крыніцы, удзельнічае ў стваральным працэсе нашага грамадства.

Аляксей ПЫСІН,
пісьменнік, лаўрэат Дзяржаўнай
прэміі БССР імя Янкі Купалы.

«ВОЎЧАЯ ЗГРАЯ» НА ЭКРАНЕ

Не раз кінематографісты звярталіся да твораў беларускага пісьменніка Васіля Быкава. Дзесяць гадоў назад рэжысёр Рычард Віктараў экранізаваў аповець «Трэцяя ракета». Пазней з вялікім поспехам на нашых экранах прайшоў фільм «Альпійская балада», створаны рэжысёрам Барысам Сцяпанавым. Гэты творчы саюз аказаўся трывалым. Пасля апублікавання апавесці «Воўчая зграя» пісьменнік згадзіўся стварыць сцэнарый для будучага фільма.

Творчасць Васіля Быкава прыцягвае суровай праўдай жыцця, праўдай чалавечых лёсаў. У сюжэтах яго апавесцей абставіны заўсёды гранічна згушчаны, вельмі шмат вострых драматычных сітуацый. Але ў той жа час у гэтых крытычных момантах разглядаецца чалавечая мужнасць, стойкасць, вернасць абавязку, гуманізм. Пачынаеш уважліва прыглядацца да кожнай рысачкі характараў персанажаў. Стараешся як мага глыбей зразумець іх душэўныя парывы і імкненні, іх духоўную чысціню.

У новым фільме В. Быкава і Б. Сцяпанавы ўзноўлена падзея з вострым драматычным перапляценнем лёсаў і абставін партызанскай вайны ў Беларусі.

...Звычайны мірны дзень вялікага горада. Праз 30 гадоў пасля вайны сюды прыязджае былы партызан Ляўчук. Тут жыве чалавек, бязмежна дарагі і блізкі яму. У тыя далёкія гады Ляўчук выратаваў жыццё Віктару Платонаву, калі той быў аднадзённым немаўлём. Успаміны зноў вяртаюць Леўчука ў мінулае, да таго, што было некалі перажыта, аб чым ён не можа забыць.

...Чацвёрта партызан — Ляўчук, ездавы Грыбаед, радыстка Клава, якая вось-вось павінна нарадзіць, і цяжка паранены дэсантнік Ціханаў — ледзь ад'ехалі ад лагера, як Ляўчук загадвае звярнуць у балота, таму што, на суперак даным разведкі, дарога, па якой яны павінны ехаць, аказваецца перакрытай фашыстамі. З вялікай цяжкасцю выбраўшыся на сушу, маленькі атрад усё ж натыхаецца на карнікаў. І тут свой рашаючы выбар робіць паранены Ціханаў. Ён забівае сябе, каб не трапіць у палон.

Цяпер іх толькі трое... Але ў той жа дзень зноў стала чацвёрта. На краі спаленай вёсачкі, у закінутым гумне раздаецца крык народжанага дзіцяці.

Здаецца, усе цяжкасці ззаду. Але партызан зноў даганяюць ворагі. Ахвяруючы сваім жыццём дзеля Клавы і дзіцяці, у гэтай схватцы гіне Грыбаед. Куля даганяе і Клаву.

Ляўчук застаецца адзін з грудным дзіцем. Дзеля гэтай істоты, якая, толькі нарадзіўшыся, страціла маці, ён прабіраецца праз балота, пера-

адольваючы непамерныя цяжкасці. І так ад непазбежнай смерці да выратавальнай надзеі разгортваецца напружаны сюжэт фільма. На долю герояў выпадае столькі выпрабаванняў, колькі, здавалася б, чалавечая душа не ў стане вытрымаць. Паўстае праблема маральнага выбару. Любоў і нянавісць, мужнасць і страх пераплятаюцца ў адно. І пачынаеш разумець цану жыцця, цану смерці, цану подзвігу...

У фільме маляўніча паказаны карціны беларускай прыроды. Здымкі праходзілі ў Лынтупскіх лясах, размешчаных на граніцы Літвы і Беларусі. Аператар А. Аўдзееў па-майстэрску перадаў глядачу прыгажосць беланогіх бяроз, таямнічае дыханне лесу, каварства непраходнай багны.

Перавесці «Воўчую зграю» на мову кінематографа было зусім не проста. Самае галоўнае і цікавае ў апавесці — псіхалогія людскіх паводзін і ўчынкаў. Гэта нялёгка перадаць сродкамі кіно. Але ж менавіта ў псіхалогіі сваіх герояў Быкаў бачыць невычэрпную духоўную сілу савецкага чалавека. І гаворачы аб вартасцях фільма, адзначаеш, што яго аўтарам, акцёрскаму калектыву ў многім удалося перадаць на экране глыбіню і складанасць характараў герояў твора Васіля Быкава.

Калі гаварыць аб дзеючых асобах і аб партрэтных характарыстыках, то нельга не адзначыць выдатную ігру артыста В. Нікуліна, які стварыў вобраз Грыбаеда. Ён змог знайсці, увасобіць у сваім персанажы патрэбную міміку, жэсты, інтанацыі. Яго герой — учарашні калгаснік, чалавек вельмі добры і мірны, вымушаны ўзяцца за зброю, каб помсціць фашыстам за смерць маленькага сына, за ўсе слёзы і гора, што прынеслі на яго зямлю захопнікі.

Запамінальныя вобразы стварылі таксама А. Грачоў (Ляўчук) і студэнтка III курса акцёрскага аддзялення Дзяржаўнага інстытута тэатральнага мастацтва С. Кузняцова (радыстка Клава).

Новая работа беларускіх кінематографістаў — фільм аб мінулай вайне, якая пакінула ў сэрцах многіх невылечныя раны. І ўсё ж яго вобразны лад глыбока аптымістычны, актыўна раскрывае асноўную ідэю «Воўчай зграі» — сцвярджанне чалавечнасці як фундаменту ўсіх людскіх учынкаў, перавагу гуманізму і добра над жорсткасцю і зверствамі вайны.

Ала БЯЛЕЦКАЯ.

НА ЗДЫМКУ: кадр з фільма «Воўчая зграя». Ляўчук (злева) — арт. А. ГРАЧОЎ, радыстка Клава — арт. С. КУЗНЯЦОВА, Грыбаед — арт. В. НИКУЛІН.

З'ЕЗД РАБОТНІКАЎ КІНО

У Мінску 11—12 лютага праходзіў IV з'езд кінематографістаў Беларусі. Са справаздачным дакладам праўлення Саюза кінематографістаў БССР выступілі першы сакратар праўлення І. Дабралоубаў.

Творчая дыскусія майстроў экрана вылілася ў грунтоўную і прынцыповую размову аб важных праблемах развіцця кінематографа ў Беларусі, задачах саюза.

Па справаздачнаму дакладу прынята рэзалюцыя, у якой намерана канкрэтная праграма дзейнасці Саюза кінематографістаў рэспублікі на бліжэйшы перыяд.

Адбыліся выбары новага праўлення і рэвізійнай камісіі Саюза кінематографістаў БССР, дэлегатаў на III з'езд кінематографістаў краіны.

Першых глядачоў прыняў нядаўна адкрыты на вуліцы Каліноўскага ў Мінску новы кінатэатр «Вільнюс». Ён мае ўтульную залу на 800 месц, прасторнае фаязаванне і прыгожыя інтэр'еры, выкананыя ў літоўскім нацыянальным стылі.

Фота М. МІНКОВІЧА.

МАРОЗ І СОНЦА

Дзень добры,

белая пароша!

Здаецца, стаў

чысцейшым свет.

Навокал сонечна,

прыгожа,

І снежкі лепяцца

як след!

РАДАСЛОЎНАЯ НАЗВЫ

Калі мы пішам на канверце адрас, то часта не задумваемся, чаму іменна так называецца той ці іншы горад альбо вёска. А між тым, у назвах адбілася сама гісторыя, у іх — водбліскі тых пажараў і войнаў, што прашумелі над вершалінамі паляскіх лясоў, водгулле чалавечых трагедый. І даўно мінулае захоўвае ў памяці народ — зберагае і даносіць да нашчадкаў у песнях, паданнях, назвах.

Кажуць, жыў калісьці на Піншчыне паляўнічы. Аднойчы забраўся ён у такі гушчар, што і выбрацца не змог. Прытаміўся, а тут ноч настала. Дабраўся ён неяк да паляны і заснуў. Калі ж прачнуўся, то не мог надзівіцца прыгажосцю гэтага месца. Недалёка — блакітная стужачка рэчкі, на ўскраёчку лесу — крынічка, зялёнай луг, зіхацелі кветкі. Яшчэ далей раскінулася балота. Доўга не мог паляўнічы забыць гэта месца. І ў хуткім часе перабраўся сюды з сям'ёй.

Прайшлі гады. Побач з зямлянкай паляўнічага выраслі іншыя. Нарадзілася паселішча. Трапіў неяк сюды пан. Ubачыў ён тутэйшых сялян і здзівіўся: «Ну і галішча ж тут, галішча!» Так і замацавалася гэта назва за вёскай. З цягам часу «га» адпала, і вёска пачала называцца Лышча.

...Стары дзед Сідар, хітравата ўсімнуўшыся, расказвае яшчэ адно паданне пра вёску. Аднойчы пан захацеў здзівіць палешукоў незвычайным піўвом. Уззяў ён пляшку спірту і, паклікаўшы да сябе рослага дзецюка, наліў поўную конаўку. Не паспеў пан і ахнуць, як той апаражніў пасудзіну і папрасіў: «Лі ішчэ!» Адсюль, маўляў, і пайшла назва вёскі.

Зразумела, што паданні не заўсёды правільна тлумачаць паходжанне той ці іншай назвы. Так званая «народная этымалогія» — гэта толькі фанетычны адбітак назвы, толькі знешняя прайдападобнасць. Але для разумення гісторыі вёскі, краю, іх сацыяльнага становішча ў ранейшыя часы паданні даюць шмат карыснага і цікавага.

Верагодна, адказ аб паходжанні назвы вёскі Лышча даюць народныя песні. У некаторых з іх часта ўспамінаецца такі зачын, як «пакалолася ды тонкая лышчыначка». «Лышчына» — гэта лышчынка або арэшына. Вось адсюль, відаць, і пайшла назва вёскі.

Лёгка падаецца расшыфруюць назва вёскі Забарайцы. У аснове ляжыць агульнаславянскае «бор» (густы яловы ці хваёвы лес). Адсюль людзі што жылі за борам, пачалі называцца «забарайцамі».

Шумяць лясы, імкліва цякуць рэкі, нараджаюцца і паміраюць людзі, новыя пакаленні прыходзяць ім на змену, а назвы жывуць, бо яны — сама гісторыя.

М. ПРЫГОДЗІЧ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ
АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага
Сцяга друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі
Зак. 239.

(ПОРТ)

ЦЕПЛЫМ вераснёўскім вечарам 1927 года, праходзячы ля мінскага сада імя Прафінтэрна (цяпер парк культуры і адпачынку імя Горкага), я заўважыў незвычайную аб'яву: аматараў шашак запрашалі прыняць удзел у сёансе адначасовай гульні, які даваў на 20 дошках вядомы майстар Барыс Круталевіч.

...Я бегаў ад століка да століка, і таму старэйшы брат майстра Аляксандр звярнуў на мяне ўвагу. Калі ж адзін з прайграўшых знік, я папрасіў дазволу заняць яго месца. Няма патрэбы расказаць, што хутка прайграў і я.

Не ведаў я тады, што менавіта браты Круталевічы былі першымі прапагандыстамі шашак у Беларусі. Пры матэрыяльнай падтрымцы партыйных і прафсаюзных арганізацый яны правялі першы ў нашай рэспубліцы турнір-чэмпіят Мінска ў 1922 годзе і тым паклалі пачатак шашачнаму руху ў БССР. Праўда, і да рэвалюцыі, як вядома з пажоўклых ад часу старонак розных выданняў, былі намаганні арганізаваць шашачны турнір. Але такія задумы аказваліся дарэчнымі, хоць імёны беларускіх аматараў сустракаюцца ўжо ў другой палавіне мінулага стагоддзя.

Дык вось, па выніках чэмпіяната Мінска 1922 года, у якім удзельнічала 15 шашы-

таў, браты Круталевічы, што сталі пераможцамі яго, былі дапушчаны на першы Усесаюзны чэмпіят. Ён праходзіў у Маскве ў 1924 годзе. Барыс Круталевіч абагнаў многіх вядомых майстроў і заняў пятае месца. Яму першаму ў нашай рэспубліцы было прысвоена званне майстра спорту.

Барыс Круталевіч у 1928 годзе памёр, а яго брат Аляксандр, пазней прафесар матэ-

род жанчын. Ужо чвэрць стагоддзя рэгулярна праводзяцца рэспубліканскія спаборніцтвы сярод сельскіх шашыстаў. Калі ж улічыць шматлікія турніры ў гарадах, раёнах, прафсаюзныя спаборніцтвы, матчаваы сустрэчы і іншыя мерапрыемствы, правядзенню якіх садзейнічаюць многія спартыўныя арганізацыі, асабліва рэспубліканскі Камітэт па фізічнай культуры і

тэніскай краіны. Ён не раз прымаў удзел у міжнародных спаборніцтвах і выязджаў у Галандыю на матч СССР — Нідэрланды.

У канцы пяцідзесятых гадоў пачаўся ўзлёт А. Плакхіна. У 1960, 1963, 1972 і 1974 гадах ён — чэмпіён СССР па рускіх шашках. Гэта званне на вялікай дошцы — па міжнародных шашках — заваёўвае А. Гантварг, які ў 1971 годзе становіцца ў складзе зборнай СССР чэмпіёнам Еўропы. Тады яму, а летась А. Плакхіну было прысвоена ганаровае званне гросмайстра.

Высокіх поспехаў дабіваюцца і нашы жанчыны. Чэмпіёнкай Спартакіяды прафсаюзаў 1969 года, а ў 1973 і 1975 годзе чэмпіёнкай краіны была Алена Соркіна. Людміла Ільіна гэтае званне заваявала ў 1974 годзе. Нельга не адзначыць і Уладзіміра Зайдала, які ў 1974 годзе стаў юным чэмпіёнам краіны па міжнародных шашках. Нарэшце, перамогі беларускай каманды на кубак СССР 1972 і ў 1975 годзе ў спаборніцтвах на кубак па міжнародных шашках яскрава сведчаць аб высокім майстэрстве беларускіх шашыстаў.

Усесаюзныя спарткамітэт нездарма за 1973—1974 гг. прысудзіў шашачнай арганізацыі БССР першае месца сярод усіх рэспублік і гарадоў Масквы і Ленінграда.

Зараз у БССР ёсць два гросмайстры, два заслужаныя трэнеры БССР, больш як 70 майстроў і 120 тысяч арганізаваных шашыстаў.

А. РАКІТНІЦКІ,
заслужаны трэнер БССР,
майстар спорту.

УПЕРАД ... ПА ДЫЯГНАЛІ

матыкі БДУ, працягваў актыўны ўдзел у шашачных спаборніцтвах.

У хуткім часе ў Беларусі з'яўляецца група моцных шашыстаў. У 1934 годзе каманда нашай рэспублікі ў саставе І. Гардона, Б. Берлінкова, Д. Гардзевіча і А. Ліхадзіўскага ў сустрэчы з мацнейшай у краіне камандай Масквы дабіваецца пачэснага нічыйнага ліку.

Вялікая Айчынная вайна перапыніла развіццё гэтага віду спорту ў рэспубліцы.

Але ўжо ў 1945 годзе быў праведзены першы пасляваенны чэмпіят Мінска, пераможцамі якога сталі І. Бельскі і А. Ракітніцкі. Пачалі ўтварацца шашачныя гурткі ў дамах піянераў, праводзіліся першыя сустрэчы гарадоў, а пачынаючы з 1947 года — штогадовыя чэмпіянаты БССР. Праз год — юнацкія, а з 1949 года — штогадовыя чэмпіянаты БССР ся-

спорту, то стане зразумелым той уздым, які даў магчымаць вылучыць групу высокакваліфікаваных шашыстаў, што паспяхова адстойваюць гонар нашай рэспублікі не толькі на усесаюзных, але і на міжнародных (на стоклетачнай дошцы) спаборніцтвах.

Так на Усесаюзных юнацкіх спаборніцтвах у 1950 і 1951 гадах мінчане М. Шавель і С. Рудэрман сталі чэмпіёнамі краіны. У другім чэмпіянаце СССР па міжнародных шашках, які праходзіў у Мінску, М. Шавель ужо сярод дарослых дзельціў 1—2 месцы з выдатным шашыстам І. Куперманам. Каманда юнакоў Беларусі ў саставе М. Гелера, Л. Сямёнава, В. Граковіча, В. Прыяткіна і В. Дашкевіча становіцца ўладальнікам залатых медалёў ва Усесаюзным першынстве 1956 года. Міжнародны майстар М. Шавель на працягу доўгіх год з'яўляўся адным з мацнейшых стокле-

ствам не карыстацца ім цэлы дзень.

У вядомага паляўнічага, які вярнуўся з Афрыкі, спыталі:

— Скажыце, гэта праўда, што драпежнікі ніколі не нападаюць на чалавека, які нясе ў руках запалены факел?

— Як вам спадабалася падарожжа ў Рым?

— Усё было цудоўна, асабліва пакой у атэлі.

— Ну, а сам горад?

— Мы амаль не выходзілі.

Пакой каштаваў нам так дорага, што было б марна трай-

гумар

Турэ прачнуўся ноччу і ўбачыў, што згодзей шнарыць па скрынках стала і камода.

— Што вы шукаеце? — спытаў Турэ.

— Грошы, — адказаў злодзей.

— Гм... Разбудзіце мяне, калі знойдзеце што-небудзь.